

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ע מהלכות
עבודת כוכבים הלכה א
סמך לאחין עה טו"ש ע"ד
סי קמת סע"ף א:

רבינו חננאל

דרש רבי שמלאי לעתיד
לבא מביא הקב"ה
ספר תורה ומניחה ואומר
כל מי שעוסק בתורה יבא
ויטול שכרו מתקבצין
ובאין כל האומות
בערבוביא דכתיב כל
הגוים נקבצו יחדו

לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים אסור לשאת ולהם עמאן.
וכולוהו משום דלאילי ומודה לעבודת כוכבים זיוס אידו: שאלה
במדי דהדר בעין כגון בהמה וכלים דכתיב (שמות כג) כי ישאל איש
מעם רעהו וגו'. מלוה במדי דלא הדר בעין כגון מעות דכתיב (שם) אם
כסף תלוה את עמי דמלוה להלוואה
תננה ומשלם לו מעות אחרי: שמה
הוא לאחר זמן. למחר: ג' יום
אידס. היינו עבודת כוכבים דכתיב
זההיא פרשה יקומו ויעורס: יתנו
עדיהם וילדקו. השתא סלקא דעמיה
דעובדי כוכבים כתיב ואמתייהו מתמה
יתנו עובדי כוכבים עדיהם יבואו
עבודות כוכבים שעבדו ויעידו עליהם
ויילקו: עדום שהעידו צעלמס.
זיוס הדין שעבדו לעבודת כוכבים
צעולם הזה: ישמעו. עובדי כוכבים
את העדות שמלות מעידות ויאמרו
אמת דין הוא שראוין ישראל
להנטק: ועדיהם המה. עבודת
כוכבים תבוא ותעיד על עובדיה
לתיצב: בערבוניא. כולן מעורבצין
ולא אומה ואומה בפני עצמה:

לפני אידיהן. זמר דתני סנהדרין דאיידי בעובד כוכבים ומולות
תנא נמי להא מסכת דע"ז בסקר ישועות ומיהו מכות ושזועות
דשייבי צסנהדרין להכי תני להו זמר סנהדרין ואחרי כן חוזר לסדרו
ושונה מס' ע"ז והוריות: **לפני אידיהן ג' ימים.** וזמנין דתני מנינא
בסוף כי הכא וכן (קדושין ג.) האשה
נקיית בג' דרכים (בכורים פ"ב מ"ו)
ואתרוג שיה לאילן בג' דרכים וזמנין
דתני מנינא צבישא (מיר סה:) בשצעה
דרכים צודקין את הוצ (יומא ג.)
שצעת ימים קודם יוה"כ (גיטין ט.)
בג' דרכים שוו גיטי נשים וכו' א:
אסור לשאת ולתת עמהם. פ"ה
משום דלאילי זיוס אידו

ומודה לעבודת כוכבים מתוך לשונו
משמע ע"כ חף ממקח וממכר וקמה
על מה סמכו העולם לשאת ולתת
זיוס איד העבודת כוכבים עמהם נהי
דרוב אידיהם מן הקדשים ע"ה הם מ"מ
בכל שצוה יום אחד ע"ה יש להם דלרבי
ישמעאל (לקמן ו.) לעולם אסור ואין
לומר דהיינו טעמא משום (חולין ג.)
דעובדי כוכבים שצביל לאו עובדי
עבודת כוכבים אלא מנהג אצומיסי
זיוס דהא אמר שמואל בגמ' (לקמן ו.)
בגולה אינו אסור אלא יום אידס בלבד
משמע הא יום אידס מיהא אסור לכך
נראה דשני משום איבה כדלמך
בגמ' (שם טז ו.) גזי ר' יהודה נשיאה
דשדר ליה ההוא מינא דירנא קסריינא
זיוס אידו אמר היכי איבעדי לא
איסקליה הויה ליה איבה מיהו אין
משס ראייה גמורה דשמא לאו משום
איבה לישמרי אלא היה נוטל ענה
כיילד יעשה שלא יהיה לו איבה ועוד
אי טעמא משום איבה תינח להלוותם
ולהשאלים ולפרעם כשהעובד כוכבים
תוצע חובו אזל לשאת ולתת עמהם
דהיינו מקח וממכר מאי איבה איכא

א אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים
אסור לשאת ולתת עמהם להשאיל ולשאל
מוהן להלוותן וללוות מוהן לפרוען ולפרוע
מוהן רבי יהודה אומר נפרעין מוהן מפני
שמיצר הוא לו אמרו לו אע"פ שמיצר הוא
עכשיו שמה הוא לאחר זמן: ג' רב
ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עיריהן מאן
דתני אידיהן לא משתבש ומאן דתני עיריהן
לא משתבש מאן דתני אידיהן לא משתבש דכתיב כי קרוב יום אידס ומאן
דתני עיריהן לא משתבש דכתיב ויצדקו ומאן דתני אידיהן מאי
טעמא לא תני עיריהן אמר לך תברא עירך ומאן דתני עיריהן מאי טעמא
לא תני אידיהן אמר לך מאן קא גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן הלכך
עדות עדיפא והאי יתנו עיריהם ויצדקו בעובדי כוכבים כתיב הא בישראל
כתיב (דברים ריב"ל כל מצות שישאל עושיהו בעולם הזה באות ומעידות
להם לעוה"ב שנאמר יתנו עיריהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו
עובדי כוכבים אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר עיריהן מהא
ווצרי פסל כולם תוהו והמודיהם בל יועילו ועיריהם המה דרש ר' חנינא בר
פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו]
בחיקו ואומר ע"כ למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי
כוכבים בערבוביא שנאמר כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם הקדוש
ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנסו כל אומה ואומה

וכי לא יוכל ישראל לומר איני צריך עתה למכור ולקנות וכן לשאול ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמינח משום אידו לכך
נראה דטעם היתר משום דעכו"ם שזיינו קיס לן בגוייהו דלא פלחו לעבודת כוכבים ומיהא טעמא שרי לקמן צ"ב (דף סה.)
רב יהודה דשדר ליה קורבנא לאצידרנא זיוס אידו אמר קיס לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים וכן רבא (שם) דשדר ליה קורבנא לרב
שישן זיוס אידו אמר קיס לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים א"נ יש לסמוך אהיהא דתנא צירושלמי על מתינ' דאסור לשאת ולתת
תני צ"ד צעובד כוכבים שאינו מכירו אזל בעובד כוכבים שמכירו מותר מפני שהוא כמחויף ותינא הנכנס לעיר ומלאן שמחים שמה
עמה שאינו אלא כמחויף להם ור"ה היה מפרש אסור לשאת ולתת עמהם דוקא במדי דתקרוצת ולא איירי כלל בתקנות דודאי שרי זין
ללשנא דלילי ומודה זין ללשנא דלפני עור לא תתן דלא אסור אלא לנכור דוקא מידי דתקרוצת ולשאת ולתת כי פ"ה לשאת זיוס
המעות ולתת להם מידי דתקרוצת חליפי המעות ומציא ראייה מדאיבעיא (לקמן ו.) בגמרא טעמא דלשאת ולתת עמהם אי משום הרווחה
פירוש משום שמרוח ומשתכר ואילי ומודה לעבודת כוכבים או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול וקאמר נפקא מינה דלית ליה
בהמה לדדייה ואי מידי דלאו תקרוצת אסור אמאי לא קאמר נפקא מינה למידי דלאו תקרוצת דמשום הרווחה איכא אלא ודאי מידי
דלאו תקרוצת שרי דלא שייכא אילי ומודה במתקן וממכר כיון שנותן המעות תחת החפץ והוא לוקח וגם אינו צעוט כ"כ שרייהו כמחורה
ובעיא דגמרא הכי מפרש טעמא דאסור לשאת ולתת עמהם במידי דתקרוצת משום הרווחה שיהיה לו בהמות רבות צריח אפי' לית ליה
לדידיה נמי אסור שמתוך שיהיה לו הרבה בהמות יקריב מן המזבחה או משום לפני עור ונפקא מינה דכי לית ליה בהמה לדדייה
שרי ולפי פרי"ה על תמוה על מנהג העולם שאפילו אם היו א מחויקין אותם כעובדי עבודת כוכבים שהרי אינם עושים שום תקרוצת
אלא בעמות וצוה לא שייך הרווחה והרבה מעות מצייהם להם לאותו דבר ומיהו נכון הוא להחמיר כשצא העובד כוכבים ואומר הלויני
מעות לשקרי שקורין אופרי"ר אבל ר' אלחנן אמר כי גם צאומס אופרי"ר אין שום אסור כי מה שהם נותנים אותם לגלחים
ולכומרים אינו ממש לשם עבודת כוכבים אלא לצורך הגאמס: **להלוותם.** פרי"ה דוקא בחנם אבל בצבית שרי משום דמלנטער
טובא כדלמרינן בקדושין (דף כ.) לזבין איניש צביתיה ולא לזיף צבית: **ולפרוע.** מהן. בגמרא (לקמן ו.) פסקינן כרבי יהושע
זן קרחה דמלוה על פה נפרעין מהם מפני שהוא כמצייל מידס ויכול להיות דאפי' מלוה בשטר נמי נפרעין מהם כדלמך צירושלמי
אפי' מלוה בשטר אובדת היא שלא כל שעה אדם וזכה ליפרע מחובו ולכך נראה לר"י דאומה מלוה שצטרטו או אפי' אותם שיש
לנו מהם חותמות שומרת ליפרע מהם ואפי' הוא אילי ומודה שלעולם הוא חשיב כמצייל מידס והא דלמך רבי יהושע זן קרחה מלוה
בשטר אין נפרעין שייך לשטרות תפיפה עליהם ואפי' הכי מלוה על פה נפרעין שלא יכפור פעם אחת והיכא דאיכא משכון
אומר צירושלמי דאין מלוה אובדת במשכון מיהו בכל ענין חשיב כמצייל מידס שמהם פעמים אובדת אפי' במשכון: **מ"א** לא תני עיריהן.
פרק משילין (ב"ה דף ט.) איכא חד תני משילין וחד תני משחילין וכן בהגולא בתרא (ב"ב דף קסו:) חד תני מליקין וחד תני מסיקין ולא דייק כי
האי גוונא ושמה לא שייך לדקדק משום דאידי ואידי חד משמעו לטון הוה לכו אכן קשיא מההיא דפרק החליל (סוכה דף נ: ושם ד"ה וחד) שואבא
חשובה וכן צ"ב דיבמות (דף טו.) ושם ראשונה ושניה דלא חד משמעו וינהו ולא דייק הכי וי"ל הכא היינו טעמא דדייק הכי משום דמסתבר
ליה טפי לטון עדות לפי שהוא עדות לשבטם וקשיא לי על פירוש זה דמאי מקשה תו ומאן דתנא עיריהן מ"ט לא תני אידיהן הא כבר פירשנו
דהמקשה נמי היה יודע אותו טעם דלשון עדות וי"ל דהכי הקשה מאן דתני אידיהן אמאי לא תני עיריהן דהא עיריהן ממש כתיב צדיק
בקר אכל אידיהן ממש לא כתיב בקר אלא אידס ומשי תצרא עדיף פ"ה לשון שצר ופריך א"כ מ"ט דמאן דתני עיריהן הא ודאי דתברא עדיף:

(א) [לקמן ד: ע"ש:] (ב) ג' יום
כל מין, א, וי"ע מוס'
קדושין ג. ד"ה האשה,
(ד) נכ"פ: הקדושין,
(ה) נכ"פ: יום הטולין,
(ו) נכ"פ: אין לתמוה על
מנהגנו שאפילו אלו,

תורה אור השלם

1. לי נקם ושלם לעת
תמוט רגלים בי קרוב יום
איךם ויש עתרת למו:
דברים לב לה
2. כל הגוים נקבצו יחדו
ויאספו לאמים מי ביהם
יגיד זאת ויאשונת
ישמיענו יתנו עדיהם
ויצדקו וישמעו ויאמרו
אמת: ישעיהו מג ט
3. יצרי פסל בלם תוהו
והמודיהם בל יועילו
ועיריהם המה בל יראו
ובל ידעו למען יבשה:
ישעיהו מד ט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפני. בספר
שם הגדולים להרב ר' יוסף
אחילאי בלוח ח כתב בשם
רבינו בצלאל בעטיה
מקובלת חולין כי היום על
מס' ע"ז שדברי הס מוס'
רבינו פרץ: ד"ה אסור
וכו' שר"ל אה ספקא
ובספר. עין לקמן דף יב
ע"כ מוספס ד"ה עיר:

מוסף רש"י

שמיער הוא לו. שהינו
מלך כשפורע חובו ולא
אילי ומודה (מ"ק טו.)
חכתי"י דכל אדם ששבע
מילה, אכל לא משמים
להם ממון זיוס מוס', לפי
שמשתמש זיוס חנם ומודה
לע"ז (מ"ק טו.)